

Promemoria – förslag att ändra Universitets- och högskolerådets föreskrifter (UHRFS 2013:5) om bilaga till examensbevis för yrkeslärarexamen

1. Bakgrund

I februari 2022 fattade riksdagen beslut om ändringar i skollagen (2010:800) som innebar att ämnesbetyg ska ersätta kursbetyg när det gäller gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan, kommunal vuxenutbildning (komvux) på gymnasial nivå och kommunal vuxenutbildning (komvux) som anpassad utbildning på gymnasial nivå. Ändringarna trädde i kraft den 15 juli 2022 och tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025.

Universitets- och högskolerådet (UHR) fick i samband med beslutet ett regeringsuppdrag att i samverkan med Skolverket förbereda för övergången.

Som del av förberedelserna beslutade UHR:s styrelse i april 2024 om en ny föreskrift – Universitets- och högskolerådets föreskrifter (UHRFS 2024:2) om kvalificerade och relevanta yrkeskunskaper för särskild behörighet till utbildning som leder till yrkeslärarexamen¹, nedan yrkeslärarföreskriften. Den nya föreskriften ersätter den tidigare yrkeslärarföreskriften, Universitets- och högskolerådets föreskrifter (UHRFS 2013:4) om kvalificerade och relevanta yrkeskunskaper för särskild behörighet till utbildning som leder till yrkeslärarexamen². Som en följd av den nya yrkeslärarföreskriften behöver UHR revidera myndighetens föreskrifter (UHRFS 2013:5) om bilaga till examensbevis för yrkeslärarexamen. Revideringen medför bara redaktionella ändringar i föreskriften.

2. Problem- och målformulering

2.1 Problembeskrivning

UHR:s föreskrifter (UHRFS 2013:5) om bilaga till examensbevis för yrkeslärarexamen reglerar vilka uppgifter och vilken information en bilaga till examensbevis för yrkeslärarexamen ska innehålla. Bilagan ska, förutom personuppgifter, innehålla uppgift om vilka yrkesämnen som personen vid antagning till utbildningen bedömdes uppfylla behörighet i. Det är också dessa yrkesämnen som personens yrkeslärarexamen omfattar.

Vid ansökan till utbildningen bedömer lärosätet den särskilda behörigheten i form av kvalificerade och relevanta yrkeskunskaper utifrån 4 § förordningen (2010:2021) om tillträde till utbildning som leder till yrkeslärarexamen och UHR:s yrkeslärarföreskrift.

I föreskriften om bilaga till examensbevis finns idag i bilagans punkt 2, där de yrkesämnen som personen bedömts behörig i, ska anges en hänvisning till nuvarande yrkeslärarföreskrift (UHRFS 2013:4). Den uppgiften stämmer för de personer som antagits till

¹ Träder i kraft den 1 juli 2024 och ska tillämpas på utbildning som påbörjas efter den 31 december 2024

² Upphör att gälla den 1 juli 2024, men ska fortsatt tillämpas på utbildning som påbörjas före den 1 januari 2025

yrkeslärarutbildningen före den 1 januari 2025, då denna föreskrift ligger till grund för dessa studenters antagning.

För de personer som söker yrkeslärarutbildning till vårterminen 2025 kommer behörigheten bedömas mot de yrkesämnen och de behörighetkriterier som anges i UHR:s nya yrkeslärarföreskrift (UHRFS 2024:2). När dessa personer tar ut examen efter slutförd utbildning behöver bilagan till examensbeviset återspegla den föreskrift som legat till grund för deras antagning.

Bilagan saknar idag hänvisningen till UHR:s nya yrkeslärarföreskrifter (UHRFS 2024:2). Det behöver därför säkerställas att studenter, oavsett när de antagits, får rätt ämnesbehörighet i bilagan till examensbeviset genom att hänvisningen till vilken föreskrift som legat till grund för bedömningen är korrekt.

2.2 Förslag och målformulering

För att bilagan ska bli korrekt föreslår UHR att en hänvisning till den nya yrkeslärarföreskriften (UHRFS 2024:2) läggs till i bilagan till UHR:s föreskrifter (UHRFS 2013:5) om bilaga till examensbevis för yrkeslärarexamen.

Förslaget innebär att bilagan ändras på så sätt att hänvisning till båda yrkeslärarföreskrifter anges direkt i bilagans löptext. UHR bedömer att en sådan ändring kan genomföras med befintlig funktionalitet i Ladok. UHR bedömer också att det innebär att lärosätena inte behöver hantera två parallella mallar för bilagan, något som efterfrågats från lärosätena. Det innebär också att korrekta rättskällor finns i bilagan oavsett när person som får examensbeviset utfärdat har antagits (nedan alternativ 2).

Myndigheten bedömer att ändringarna i föreskriften är rent tekniska och att det därför saknas skäl att genomföra en konsekvensutredning och ett remissförfarande.

3. Alternativa lösningar för det UHR vill uppnå

UHR ser inget annat alternativ än att meddela ändringsföreskrifter för att uppnå målet om att ha föreskrifter i enlighet med den nya grundförfattningen (UHRFS 2024:2).

En alternativ lösning skulle kunna vara att bilagan ändras på så sätt nuvarande hänvisningen till UHRFS 2023:4 i bilagan ersätts av UHRFS 2024:2. En sådan lösning skulle innebära ett behov av övergångsbestämmelser för att klargöra när de nya bestämmelserna ska användas (för de studenter som har antagits till utbildning som börjar efter den 31 december 2024) och när de äldre bestämmelserna fortsatt ska gälla (för de studenter som har antagits till utbildning som påbörjades före den 1 januari 2025). Det skulle i praktiken innebära att lärosäten skulle behöva hantera två olika bilagor (nedan alternativ 1). Då lärosäten efterfrågat en lösning som innebär enbart en bilaga har detta alternativ inte valts.

Den andra alternativa lösningen är att ändra bilagan på så sätt att det anges en hänvisning till både UHR:s yrkeslärarföreskrifter från 2013 och 2024 (nedan alternativ 2). Fördelen med att välja detta alternativ är att berörda lärosätena kan följa befintliga rutiner och även tillhandahålla ett och samma examensbevis.

4. Nollalternativet

Om förslaget att ändra dessa föreskrifter inte genomförs, blir konsekvensen att föreskrifterna hänvisar till en författning som inte gäller för de studenter som har antagits till utbildning som börjar efter den 31 december 2024. I praktiken innebär det att berörda lärosäten inte skulle tillämpa UHR:s föreskrifter eftersom de hänvisar till en upphävd författning som inte kan tillämpas vid utfärdandet av examensbevis för de personer som antas till yrkeslärarutbildning från och med vårterminen 2025. Det är därför viktigt att genomföra de föreslagna tekniska ändringarna i föreskrifterna.

5. Rättsliga förutsättningar

5.1 Bemyndigande

I 6 kap. 10 a § andra stycket högskoleförordningen (1993:100), anges att Universitets- och högskolerådet får meddela föreskrifter om vad bilagor för yrkeslärarexamen ska innehålla.

UHR har med stöd av detta bemyndigande beslutat om UHR:s föreskrifter (UHRFS 2013:5) om bilaga till examensbevis för yrkeslärarexamen.

5.2 EU-rätt och annan internationell rätt

UHR bedömer att de reviderade föreskrifterna och allmänna råden inte har EU-anknytning. Författningen innebär heller inte något krav på tjänstetillhandahållare från andra länder som tillfälligt vill bedriva verksamhet i Sverige. UHR bedömer därför att den inte är anmälningspliktig enligt artikel 39.5 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG om tjänster på den inre marknaden.

Enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 av den 9 september 2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster, ska medlemsstaterna anmäla förslag till nya föreskrifter som innehåller krav på en produkts egenskaper till kommissionen. UHR bedömer att författningen inte innehåller sådana tekniska föreskrifter som ska anmälas enligt direktivet.

6. Vilka berörs av regleringen?

De universitet och högskolor som anordnar yrkeslärarutbildningen kommer att beröras av förslaget på så sätt att de ska utfärda bilagor för yrkeslärarexamen enligt gällande regler. I och med att sakinnehållet i föreskriften inte ändras bedömer UHR att den föreslagna föreskriftsändringen inte medför ändringar i berörda lärosätenas befintliga rutiner. De föreslagna ändringarna tydliggör vad som gäller de föreskrifter som har meddelats i anslutning till 4 § förordningen (2010:2021) om tillträde till utbildning som leder till yrkeslärarexamen.

Studenter som tar ut yrkeslärarexamen berörs indirekt av förslaget. Föreskriftsändringen innebär en fråga om normhierarki och säkerställer att bilagan för yrkeslärarexamen innehåller rätt information och uppgifter enligt gällande regler.

7. Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

Enligt UHR:s bedömning är bestämmelser inom det aktuella området nationella och det saknas rättsligt bindande akter i unionsrätten.

UHR bedömer att den föreslagna författningen är förenlig med EU-rättsliga principer.

8. Bedömning av om särskild hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande

UHR:s föreskrift föreslås träda i kraft den 1 september 2024 och tillämpas första gången den 1 november 2024. Äldre föreskrifter gäller dock fortfarande vid utfärdande av examensbevis för yrkeslärarexamen före den 1 november 2024.

I frågan om övergångsbestämmelser enligt alternativ 1 har UHR samlat in synpunkter från lärosäten som berörs av förslaget. Av inkomna svar har det framkommit att vissa lärosäten förordar att det endast finns en bilaga som kan användas till samtliga yrkeslärarexamina oavsett när studenter har antagits till utbildningen. Detta önskemål motsvarar alternativ 2. Med endast en bilaga elimineras risken att fel bilaga används i systemet (Ladok) vid utfärdande av examensbevis.

UHR har även samrått med Skolverkets lärarlegitimationsenhet gällande alternativen för att säkerställa att regleringen inte försvårar för utfärdandet av lärarlegitimation. Skolverket anser att alternativ 2 är att föredra om det underlättar för lärosätena. Skolverket kan kontrollera när en lärare antogs till yrkeslärarprogrammet i Ladok samt genom uppgift om när den första kursen startade på programmet. Ur Skolverkets synvinkel är det inte nödvändigt att lärosätet anger vilken föreskrift som är relevant i det enskilda fallet. Det är tillräckligt att hänvisningar till båda UHRFS-numren för yrkeslärarföreskriften från 2013 respektive 2024 finns i bilagan, så länge det finns en förklaring där det tydligt anges vilken föreskrift som reglerar om personen antogs enligt Gy11-ämnen eller Gy25-ämnen. En sådan förklaring anges i parentes i löptext i den föreslagna bilagan för examensbevis enligt alternativ 2.

UHR har tagit särskild hänsyn till tidpunkten för ikraftträdande efter att det har framkommit att den nya utformningen av bilagan kräver justeringar i Ladok.